

se kdysi v Chebu dohadovali husité s delegací koncilu Basilejského, je též směrnicí pro výstavbu církve, její podobu a řád. Není to upozornění zcela nové (viz E. Schweizer:

Das Leben des Herrn in der Gemeinde und ihren Diensten, 1946). Přichází však tentokrát ze strany spíše nečekané a tím je vítanější.

Pavel Filipi

KÁŽEME KRISTA

Kážeme Krista. Výklad starocírkevních perikop pro zvěstování v církvi, díl 1 (od adventu po neděli trojiční), Praha (synodní rada ČCE), 1994.

Kolektivní dílko liturgického poradního odboru synodní rady Českobratrské církve evangelické pod vedením Josefa Smolíka vychází vstříc hned několikeré potřebě: Kazatelům poslouží při přípravě kázání, laikům-písmákům k osobní meditaci, biblickým kroužkům a skupinám k přesnější práci s biblickým textem.

Čtenářům se dostává uvedení do výkladu osmatřiceti oddílů z novozákonních evangelií, a to v pořadí, daném církevním (liturgickým) rokem. Mezi výklady je vloženo celkem 16 exkursů, které ve větší podrobnosti sledují dílčí problémy, jež se ve vykládaných textech vyskytly (např. Večeře Páně u Jana, Misie, Paraklét apod.). Výklad jednotlivých oddílů (perikop) má stabilní osnovu: Je uveden citátem z klasických symbolických textů (Apostolicum, Nicaeno-Constantinopolitanum, reformační konfese), na který navazuje úvodní meditativní zamyšlení nad celkem oddílu. Teprve potom přichází část exege-

tická, která sleduje: různé české překlady (kralický, ekumenický, Žilkův a Petřů), významnější rukopisné varianty řeckého textu, kontext, paralely, konkordance a posléze výklad jednotlivých veršů za použití novějších komentářů, převahou německého původu. V některých případech je výklad uzavřen stručným shrnutím.

Míru použitelnosti těchto „kazatelských preparací“ může signifikantním způsobem prokázat teprve praxe. Jisto je, že tyto výklady suplují citelnou mezeru, jíž trpí většina komentářové literatury, která v jakémsi studu obchází skutečnost, že Bible je kniha k praktickému užívání (H. Schröer), že odborný exeget se nemusí cítit nucen provést „dočasný výstup z církve“ (R. Bohren). Lépe na stopě jsou ti američtí teologové, kteří homiletiku přiřazují k biblickým vědám, protože kazatelský výklad je „závěrečným krokem komplexního procesu interpretace Bible“ (Thomas Long). Homiletická exegese, o níž se autoři kazatelských

preparací pokoušejí, usiluje o to, aby u jednotlivých textů vyšla na jevo jejich vnitřní naspádovanost ke kazatelskému předávání Slova, jež se „nevrátí prázdné“, aniž je zpochybněno kritické zacházení s biblickou předlohou.

Toto kritické zacházení (historická kritika Bible) brání libovolnosti výkladu podle osobních dispozic kazatele, podle tlaku náhodných okolností výkladu či podle přání posluchačů. Historická kritika bere kazatele v kázeň a pročištuje jeho řeč (Bohren). Autoři recenzované knihy jdou ještě dále, když tuto očistnou funkci přiznávají nejen odborné exegesi, nýbrž i dogmatickému zřeteli k hlavním kusům vyznání církve. Protestantský teolog, zvyklý nadřazovat Písmo nad vyznání církve, zde zbystří. V předmluvě se dozví, že autoři byli vedeni snahou chránit evangelium „*před jakýmkoliv antropologickým zúžením, jímž je protestantské zvěstování [proč jen protestantské?] od dob poreformačních latentně ohrožováno*“ (14) a „*velké skutky Hospodiny*“ odsunovány. Současně byli autoři vedeni snahou vyzvednout „nadějnou bázi“ ekumenického konsensu prvních křesťanských staletí a přispět tak k ekumenicitě současného křesťanstva (13). Ovšem: Slepé uličky, do nichž se dostává dnešní ekumenické hnutí, a jmenovitě **Komise pro víru a řád** (v souvislosti s jejími programy vznikla koncepce díla, 7), znovu kladou otázku, zda

by východisko v pluralitě důrazů zvěsti Písma nebylo i ekumenicky produktivnější, než dosavadní východisko v tradici dogmatických formulací, v „*consensus septem saeculorum*“. Starý spor mezi Janem Augustou, který si sliboval ekumenické sblížení energickým kazatelstvím na základě Apostolica, a Janem Blahoslavem, který upřednostnil orientaci na pedagogickou pragmatiku biblických textů, nezdá se recenzentovi být jednoznačně rozřešen ve prospěch Augusty. – Na druhé straně přiznává recenzent na základě vlastní zkušenosti s evangelickým kazatelstvím, že ne jeden defekt kázání jde na vrub neujasněnosti, ledabylosti „*in dogmaticis*“. Po této stránce může recenzované dílo přinést nápravu.

Že autoři zvolili pro své výklady tzv. starocírkevní evangelijní perikopy, nelze jim mít za zlé: Něco zvolit musili. Riskovali tím velmi. Perikopy vyřadily na dlouhá staletí ze zvěstování církve nejen Starý zákon, ale i jiné velmi důležité, popravdě i pro status quo nepohodlné oddíly novozákonní; perikopy do jisté míry reprezentují teologii lidového, etablovaného křesťanství. Druhou nevýhodu perikop, nedostatek zřetele k „makrotextu“ evangelií, se snaží autoři vykompenzovat v exegetických pasážích, a zejména v exkursech. – Na druhé straně mají perikopy nespornou výhodu v tom, že jsou užívány za základ kázání po dlouhá staletí ve všech hlavních

křesťanských církvích, dnes ovšem s určitými odchylkami, jejichž přehledný seznam by byl přispěl ke snadnějšímu používání příručky.

Převládající exegetickou metodou je autorům škola dějin formy, která hledá konkrétní ‚eklesiologický‘ kontext (*Sitz im Leben*) jednotlivých oddílů v aktualitě prvokřesťanského hnutí. Na metodiku strukturalistickou, vykládající text jako ‚texturu‘, nebo na metodiku sociálnědějinnou, přihlížející k vlivu sociálních realit na prvokřesťanské hnutí, téměř ohled neberou. Je za tím jistě zásadní hermeneutické rozhodnutí, které vidí teologickou realitu církve (*promiscue* psáno s velkým C) jako dějinnou spojnicí mezi minulostí biblického textu, minulostí věroučných dokumentů a přítomností současného kazatelského zápasu. – Ne zcela neproblematická je snaha, aby každý text měl jedno jediné, určité vyznění. Jsou texty, jež staví kazatele před rozhodnutí, který z několika vrcholů oddílu v kázání vysune do popředí. Recenzované preparace jakoby se snažily kazatele tohoto rozhodnutí uchránit. Je-li například u perikopy pro neděli Devítník (podobenství o dělnících na vinici, Mt 20,1–16) za jediné vyznění pokládán protest proti samospravedlnosti a zásluž-

nictví ráno najatých (115, 118), je znejistěn ten kazatel, který by rád, v souladu s textem, kázání na toto podobenství pojal jako povzbuzení těm, kdo byli najati jako poslední.

Srovnání s podobnými publikacemi zahraničními (např. *Göttinger Predigtmeditationen*) mluví jednoznačně ve prospěch příručky ‚Kázáme Krista‘. Kazatelské meditace cizího původu popravdě odvádějí od biblického textu, jednou zdařile, jindy nezdařile. Naše kazatelské preparace však kazatele energicky uvádějí do textu a drží při textu. ‚Pražská‘ biblická škola úcty k textu (Daněk, Žilka, Souček, Heller, Pokorný, Prudký) zde vydala vzácné ovoce na stromě homiletiky. Je známo, že mnozí velcí kazatelé evangelia (Luther, Kohlbrügge, Karafiát, Hromádka) se soustředili na ‚ústřední téma Písem‘ s jednostrannou vášnivostí, až s jakousi monotónií. Nyní jde o to, že toto ‚ústřední téma‘ je v Bibli podáno v mnoha variacích, v konkrétních, jednorázových, specifických příbězích, výrocích, podobenstvích, parenezích. Kazatel by měl být práv obojímu: Kázat Krista z mnohosti textů. Z mnohosti textů kázat Krista. Příručka kazatelských preparací mu v tom bude vydatnou pomocí.

Pavel Filipi